

**ZÁKLADNÍ ŠKOLA U KOSTELA MORAVSKÁ TŘEBOVÁ
KOSTELNÍ NÁMĚSTÍ 21, OKR. SVITAVY**

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

ŠKOLNÍ ROK 2023 / 2024

1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ŠKOLE

Název a adresa školy	ZŠ U Kostela Moravská Třebová, Kostelní nám. 21
Jméno a příjmení ředitele	Mgr. Zdenka Šafaříková
Telefon na ředitele	737 914 789
E-mail na ředitele	zdenka.safarikova@zskrizovatka.cz

Jméno a příjmení školního metodika prevence	Mgr. Eva Pallová
Telefon	603 144 579
E-mail	epallova@zsukostela.cz

Jméno a příjmení výchovného poradce a školního psychologa	Mgr. et Mgr. Alice Medříková
E-mail	alice.medrikova@zskrizovatka.cz

Jméno a příjmení metodika prevence	Mgr. Veronika Fečová
E-mail	veronika.fecova@zskrizovatka.cz

	Počet tříd	Počet žáků	Počet ped. pracovníků		Ped. asistenti	Vych.
			Ženy	Muži		
ZŠ - I. stupeň	10	184	10	0	8	4
ZŠ - II. stupeň	8	146	13	5	1	0
Celkem	18	330	28		9	4

2. STRUČNÁ ANALÝZA SITUACE

Základní škola U Kostela Moravská Třebová, Kostelní náměstí 21, okres Svitavy je škola plně organizovaná, poskytuje vzdělání od 1. do 9. ročníku. Škola se řadí svým počtem žáků mezi středně velké školy. Škola sídlí ve dvou budovách v širším historickém centru města.

Nezanedbatelná část žáků dojíždí do školy z okolních obcí. Mnozí rodiče žáků jsou sami bývalými žáky školy. V každé třídě najdeme děti ze sociálně slabého a nepodnětného prostředí, pro jejichž rodiče není vzdělání prioritou. Každým rokem přibývá na naší škole žáků z rozvrácených nebo nefunkčních rodin. Několik žáků mají v péči prarodiče.

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami jsou v naší škole integrováni do běžných tříd. Cílem jejich vzdělávání je dosáhnout maximálního rozvoje osobnosti každého žáka. Integrovaní jsou zejména žáci s vývojovými poruchami učení a chování nebo žáci sociálně znevýhodnění. Někteří žáci jsou vzděláváni na základě návrhu pedagogicko-psychologické poradny nebo speciálního pedagogického centra a po dohodě se zákonnými zástupci podle individuálních vzdělávacích plánů, které jsou vypracovány na základě školního vzdělávacího programu, vycházejí ze specifických vzdělávacích potřeb těchto žáků a upravují obsah, formy a podmínky jejich vzdělávání.

Škola spolupracuje s mnoha subjekty, které organizují vzdělávací a výchovné programy pro žáky (Dům dětí a mládeže, Městská knihovna, Úřad práce), v oblasti prevence a integrace žáků s krajským školským koordinátorem prevence, s Městskou policií, s Policií ČR, s PPP Ústí nad Orlicí, s SVP Alfa Svitavy, s OSPODem, s organizací Společně k bezpečí, z. s.

V uplynulém školním roce proběhl v šesté a osmé třídě naší školy v rámci selektivní primární prevence program Na pohodu (Společně k bezpečí z. s.), zaměřený na posilování sebevědomí a sebehodnocení dětí, zvyšování školní úspěšnosti, upevňování životních hodnot, podporu koheze třídního kolektivu (vztahy mezi žáky, ale i vztahy s třídními pedagogy), posílení respektu k odlišnosti, posílení zodpovědnosti za své chování, snižování netolerance a předsudků. Program se osvědčil a bude využíván i v tomto školním roce.

Velice úzce jsme spolupracovali taktéž se SVP Alfa Svitavy. Při řešení zvláště obtížných poruch chování jednotlivců jsme využili možnosti náslechu etopeda přímo v hodině s poskytnutím zpětné vazby a doporučení pedagogovi.

Ve školním roce 2022 /2023 se stal pevnou součástí rozvrhu každé třídy nový předmět s hodinovou dotací týdně Osobnostní a sociální výchova. Předmět Osobnostní a sociální

výchova podporuje kohezi třídy, vytváření žádoucích hodnot, navozuje pozitivní vztahy mezi žáky a upevňuje pocity sounáležitosti jednotlivců se třídou. Vede žáky k navazování a udržování uspokojivých vztahů, k vytváření si pravdivé představy o sobě samých, ke tvořivému řešení každodenních problémů, k formování svých názorů a postojů na základě vlastního úsudku s využitím poznatků z diskuse s druhými. Vychází z předpokladu, že tolerance mezi dětmi, podpora důvěrného vztahu mezi třídním učitelem a třídou, přiměřená soudržnost kolektivu a přátelské vztahy ve třídě jsou nejpřirozenější prevencí před šikanou, kriminalitou, šířením návykových látek na půdě školy a před dalším rizikovým chováním. V rámci školy zlepšuje vztahovou atmosféru a klima školy. OSV u žáka podporuje komunikační dovednosti, stanovování a přijímání komunikačních pravidel. Rozvíjí sociální dovednosti, které jsou zaměřeny nejen na vlastní prospěch, ale také na prospěch jiných lidí a celé společnosti, na samostatné pozorování s následným kritickým posouzením a vyvozením závěrů pro praktický život. Je zaměřena na podporu tolerance a akceptace sebe i druhých, nácvik empatie, nácvik řešení nejen běžných problémů a jejich aplikaci do života, ale i nácvik alternativních forem chování pro kritické a náročné situace. Rozvíjí samostatnost při hledání vhodných způsobů řešení, správné způsoby komunikace, respekt k hodnotám, názorům a přesvědčení jiných lidí, schopnost vcítit se do situace ostatních lidí, pozitivní představu o sobě samém a schopnost účinné spolupráce. Metodická podpora vyučujícím tohoto předmětu, jimiž byli třídní učitelé, byla poskytnuta formou učitelských kaváren zaměřených na práci se třídou.

V minulém školním roce se na naší škole konalo Školní fórum, jenž probíhá na školách napříč republikou v rámci Národní sítě Zdravých měst ČR. Naši školu při této příležitosti navštívil zakladatel školních fór pan Petr Hermann. Během fóra žáci 5.-9. tříd ve skupinkách hodnotili kvality a nedostatky naší školy i našeho města. Své výsledky následně prezentovali, seřadili dle priority a poté se zástupci vedení města a školy diskutovali nad možnými změnami. Cílem školního fóra bylo získat od dětí zpětnou vazbu, jelikož ony znají školu nejlépe a vidí ji svými očima. S podněty vzešlými z tohoto setkání nyní pracuje vedení školy a snaží se o to, aby jich bylo využito v rámci běžného chodu školy a plánování aktivit v průběhu nového školního roku.

K prioritám školy v tomto školním roce patří zlepšování klimatu třídy, potažmo školy (vytváření a reflektování třídních pravidel vytvořených ve spolupráci s žáky, spolupráce vyučujících při výuce, podpora spolupráce 1. a 2. stupně), podpora zdravého životního stylu, minimalizace rizikového chování, prevence školní neúspěšnosti. Mělo by se tak dít zejména v rámci hodin OSV a projektových dnů. Při plánování bychom rádi využili školní parlament, jehož členy jsou volení zástupci jednotlivých tříd.

3. STANOVENÍ CÍLŮ MPP

Cíle dlouhodobé

- Ve školním prostředí prohlubovat a upevňovat atmosféru porozumění, respektu, jistoty a tolerance vedoucí k naplnění všech uvedených cílů.
- Schopnost kriticky zhodnotit přijaté informace, utvářet si svůj vlastní názor a umět ho prosadit mezi ostatními, ale zároveň kritiku i přijímat a konstruktivně ji využít.
- Prostřednictvím každodenního působení všech pedagogů a na základě výuky nejen souvisejících předmětů (výchova ke zdraví) motivovat žáky k rozvoji sociálních kompetencí (ochota a schopnost spolupracovat, tolerance k názorům druhých, k odlišnostem v přesvědčení, kultuře či zvycích ostatních jedinců, konstruktivní komunikace na úrovních žák - žák, žák - učitel, učitel - učitel a učitel - rodič).
- Podněcovat rozvoj vůle jako nepostradatelné vlastnosti osobnosti mající za následek zvýšenou odolnost vůči sociálně nežádoucím jevům, podporovat utváření zdravého sebevědomí.
- Podporovat u žáků vědomí odpovědnosti za své vlastní zdraví i zdraví druhých, informovat o zásadách zdravého životního stylu, především o nebezpečí užívání návykových látek.

Cíle střednědobé

- Úzce spolupracovat s rodiči žáků, ostatními pedagogickými pracovníky a dalšími výchovnými, poradenskými a jinými institucemi.
- V případě zájmu či potřeby zajistit informovanost rodičů žáků ohledně rizikových projevů chování (dále jen RPCH), jejich následků a prevence.
- Pozitivně motivovat ostatní pedagogy k řešení RPCH.
- Cíleně zajistit pocit úspěchu u co nejvyššího procenta žáků, monitoring úspěchu žáků ve všech oblastech jejich působení (sport, hudba, dramatika, práce s technologiemi atd.).

Cíle krátkodobé

- Organizačně zajistit průběh všech plánovaných výchovně vzdělávacích akcí s tematikou primární prevence.
- Provádět monitoring RPCH.

Cíl: 1	Zvýšit informovanost pedagogů v problematice kyberšikany a šikany.
Ukazatele dosažení cíle:	● Počet vzdělávacích programů na dané téma ● Počet proškolených pedagogů
Zdůvodnění cíle:	Zvýšení kompetencí zefektivňuje práci pedagogických pracovníků, zkvalitňuje výchovné působení na žáky. Je nezbytnou součástí psychohygieny.
Návaznost na dlouhodobé cíle:	Cíl souvisí se zvyšováním profesní připravenosti pedagogického sboru.

Cíl: 2	Seznámit pedagogy s kompetencemi jednotlivých složek v oblasti rizikových jevů, zvláště v oblasti šikany.
Ukazatele dosažení cíle:	● Počet vzdělávacích programů na dané téma ● Počet proškolených pedagogů
Zdůvodnění cíle:	Cílená informovanost zefektivňuje práci pedagogických pracovníků, zkvalitňuje výchovné působení na žáky.
Návaznost na dlouhodobé cíle:	Cíl souvisí se zvyšováním profesní připravenosti pedagogického sboru.

Cíl: 3	Předcházet šikaně – jejím projevům, projevům xenofobie, rasismu.
Ukazatele dosažení cíle:	● Snížení počtu řešených projevů šikany ● Absolvování preventivního programu ● Schopnost zachytit projevy šikany, xenofobie a rasismu v počátečním stádiu
Zdůvodnění cíle:	Projevy rizikového chování žáků v běžné pedagogické praxi
Návaznost na dlouhodobé cíle:	Cíl souvisí s předcházením vzniku rizikového chování.

Cíl: 4	Snížit rizika agresivního a jinak nevhodného chování u žáků.
Ukazatele dosažení cíle:	• Příjemné klima ve škole
Zdůvodnění cíle:	Celkově zlepšit vrstevnické vztahy, předcházet možnému výskytu šikany.
Návaznost na dlouhodobé cíle:	Zapojit žáky do předcházení rizikovému chování.

Cíl: 5	Poskytnout žákům dostatečné množství informací o jednotlivých druzích rizikového chování (např. návykové látky, alkohol, kouření, kyberšikana, extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus, vandalismus, záškoláctví, krádeže, školní šikana, homofobie, prevence HIV a AIDS), o jeho nebezpečí a možnostech pomoci.
Ukazatele dosažení cíle:	• Žák vyjmenuje druhy a nebezpečí rizikového chování. • Zná centra odborné pomoci. • Navrhne způsob, jak se bránit rizikovému chování.
Zdůvodnění cíle:	Informovanost o důsledcích rizikového chování může být prevencí.
Návaznost na dlouhodobé cíle:	Seznamovat žáky s trestními důsledky nezodpovědného a bezohledného chování vůči druhým a vybavit je základními informacemi o tom, jak se bezohlednému chování bránit.

4. SKLADBA AKTIVIT MPP PRO JEDNOTLIVÉ CÍLOVÉ SKUPINY

a) Pedagogové

Na pravidelných poradách budou ředitel školy a metodik prevence informovat pedagogy o aktuálních problémech v oblasti rizikového chování, aktivitách souvisejících s naplňováním MPP a metodických pokynů souvisejících s rizikovým chováním.

V průběhu školního roku bude metodik prevence informovat své kolegy o možnostech dalších vzdělávacích akcí pro pedagogy z oblasti problematiky rizikového chování dle aktuální nabídky. Pedagogové absolvují vzdělávací semináře dle své odbornosti, zájmu a nabídky.

Název a odborné zaměření vzdělávání	
Stručná charakteristika	
Realizátor/lektor	
Počet proškolených pedagogů	
Počet hodin	
Termín konání	

Název a odborné zaměření vzdělávání	
Stručná charakteristika	
Realizátor/lektor	
Počet proškolených pedagogů	
Počet hodin	
Termín konání	

b) Žáci

Program je zaměřen na všechny žáky 1. - 9. ročníku základní školy, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, k dětem se slabším prospěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování. Preventivní témata jsou nedílnou součástí ŠVP.

Ročník	Téma	Čas. dotace
1.	Doprava, rizikové sporty	1
	Adiktologie	1
	Týrání, zneužívání	1
2.	Šikana, agrese	1
	Záškoláctví	1
	Adiktologie	1
3.	Šikana, agrese	1
	Rizikové sporty, doprava	1
	Adiktologie	1
	Týrání, zneužívání	1
	Poruchy příjmu potravy	1
4.	Šikana, agrese	2
	Rizikové sporty, doprava	1
	Rasismus, xenofobie	1
	Adiktologie	1
	Poruchy příjmu potravy	1
	Sexuální rizikové chování	1
	Sekty	1
	Šikana, agrese	1
5.	Rizikové sporty, doprava	2
	Adiktologie	2
	Poruchy příjmu potravy	2
	Sexuální rizikové chování	2
	Týrání, zneužívání	1
	Sekty	1

6.	Záškoláctví	1
	Šikana, agrese	2
	Rizikové sporty, doprava	1
	Rasismus, xenofobie	1
	Adiktologie	2
	Poruchy příjmu potravy	2
7.	Šikana, agrese	2
	Rizikové sporty, doprava	1
	Sexuální rizikové chování	2
	Týrání, zneužívání	1
	Poruchy příjmu potravy	1
	Rasismus, xenofobie	1
8.	Sexuální rizikové chování	2
	Adiktologie	1
	Poruchy příjmu potravy	1
9.	Šikana, agrese	2
	Rizikové sporty, doprava	1
	Sekty	1
	Adiktologie	1

Specifická prevence

Název programu	„Aby učení nebylo mučení“
Typ programu	Interaktivní program
Stručná charakteristika programu	Interaktivní program, během kterého účastníci získají motivaci a výbavu (jak se naučit se učit) ke zdravému řešení problému s obtížemi s učením se.
Realizátor	ACET ČR z.s.
Cílová skupina	Žáci 4. tříd
Počet žáků v programu	36
Počet hodin programu	2 x 45 min
Návaznost programu na cíle MPP	Prevence rizikového chování, zdravý životní styl, formování postojů, nácvik chování v rizikových situacích
Termín	
Zodpovědná osoba	Mgr. Eva Pallová

Název programu	„Kult krásného těla“
Typ programu	Multimediální a interaktivní program
Stručná charakteristika programu	Prevence poruch příjmu potravy a sebepoškození. Charakter vs. Image. Sebepřijetí.
Realizátor	ACET ČR z.s.
Cílová skupina	Žáci 7. tříd
Počet žáků v programu	39
Počet hodin programu	2 x 45 min
Návaznost programu na cíle MPP	Prevence rizikového chování, zdravý životní styl, formování postojů, nácvik chování v rizikových situacích
Termín	
Zodpovědná osoba	Mgr. Eva Pallová

Název programu	„Na pohodu“
Typ programu	Práce s třídním kolektivem
Stručná charakteristika programu	Program se zaměřuje na posilování sebevědomí a sebehodnocení dětí, zvyšování školní úspěšnosti, upevňování životních hodnot, podporu koheze třídního kolektivu (vztahy mezi žáky, ale i vztahy s třídními pedagogy), posílení respektu k odlišnosti a posílení zodpovědnosti za své chování, snižování netolerance a předsudků.
Realizátor	Společně k bezpečí z. s
Cílová skupina	Žáci 5.B, 6.B, 2.A, 2.B
Počet žáků v programu	85
Počet hodin programu	32 h
Návaznost programu na cíle MPP	Rozvíjení sociálních kompetencí žáků (ochota a schopnost spolupracovat, tolerance k názorům druhých, k odlišnostem v přesvědčení, kultuře či zvycích ostatních jedinců, konstruktivní komunikace na úrovních žák – žák, žák – učitel).
Termín	V průběhu 1. pololetí školního roku 2023/2024
Zodpovědná osoba	Mgr. Eva Pallová, třídní učitel

c) Rodiče

Název programu	Třídní schůzky a konzultační odpoledne
Stručná charakteristika programu	Informace o záměrech a způsobech realizace MPP, aktuální dění ve škole, třídě, klima školy, třídy. Školní akce.
Realizátor	Škola, třídní učitelé
Počet hodin programu	10 hodin
Termín konání	Dle plánu
Zodpovědná osoba	Vedení školy, třídní učitelé

Název programu	Halloween
Stručná charakteristika programu	Strašidelný večer ve škole. Zapojení rodičů do „života školy.“ Školní akce.
Realizátor	Škola
Počet hodin programu	4 hodiny
Termín konání	Přelom října a listopadu 2023
Zodpovědná osoba	Vedení školy, třídní učitelé

Název programu	Vánoční školní akademie
Stručná charakteristika programu	Zapojení rodičů do „života školy.“ Školní akce.
Realizátor	Škola
Počet hodin programu	2 hodiny
Termín konání	Prosinec 2023
Zodpovědná osoba	Vedení školy, třídní učitelé, vychovatelky ŠD

Název programu	Škola nanečisto pro předškoláky a jejich rodiče
Stručná charakteristika programu	Zapojení rodičů do „života školy.“ Školní akce.
Realizátor	Škola
Počet hodin programu	4 hodiny
Termín konání	Březen 2024
Zodpovědná osoba	Vedení školy, vyučující prvního stupně

Název programu	Schůzka rodičů budoucích prvňáků
Stručná charakteristika programu	Zapojení rodičů do „života školy.“ Školní akce.
Realizátor	Škola
Počet hodin programu	2 hodiny
Termín konání	Červen 2024
Zodpovědná osoba	Vedení školy, vyučující prvního stupně

5. EVALUACE

Zda bylo dosaženo cílů MPP, budeme sledovat v průběhu školního roku. Vyhodnotíme také počet případů rizikového chování, které řešili třídní učitelé, výchovný poradce, metodik prevence a ředitelka školy. Porovnáme výsledek s minulým školním rokem a zjistíme, na co se zaměřit v dalším období. Na základě vytyčených ukazatelů úspěšnosti posoudíme u každého programu, zda bylo dosaženo stanovených cílů. Následně rozhodneme, zda budeme v hodnoceném programu pokračovat i v následujícím roce.

Konečné vyhodnocení MPP bude provedeno na konci školního roku.

6. SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1: Přehled stávající legislativy
- Příloha č. 2: Seznam spolupracujících subjektů
- Příloha č. 3: Krizový plán školy
- Příloha č. 4: Školní program proti šikanování

.....
Mgr. Eva Pallová
školní metodik prevence

.....
Mgr. Zdenka Šafaříková
ředitelka školy

PŘÍLOHA Č. 1:

PŘEHLED STÁVAJÍCÍ LEGISLATIVY

- Školský zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, školním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání
- „Tabákový zákon“ Zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Č. j. 37014/2005-25
- Metodický pokyn MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních, MŠMT- č. j. 22294/2013-1
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, MŠMT č. j. 21291/2010-28
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č. j. 21149/2016
- Pokyn MŠMT č. j. 14423/99-22 k výchově proti projevům rasismu
- Zákon 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí na období 2013-2018
- Dodržování pravidel prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS ve školách a školských zařízeních, MŠMT č. j. 5217/2017-1
- Školský zákon č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících
- Zákon 562/2004 Sb. ze dne 24. září 2004, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím školského zákona (Změna: 264/2006 Sb., 428/2012 Sb., 332/2014 Sb.)
- Vyhláška č. 197/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky
- Stručný návod na zabezpečení procesů souvisejících s GDPR
- Pomůcka k nově zakotveným právům a povinnostem pedagogických pracovníků a k povinnému vyloučení žáka nebo studenta k 1. 9. 2017
- „Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu“ Č. j.: 11 691/2004

- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví 10 194/2002-14
- Zákon č. 359/1999 Sb. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí

PŘÍLOHA Č. 2
SEZNAM SPOLUPRACUJÍCÍCH SUBJEKTŮ

Subjekt	Kontaktní osoba	Kontaktní údaje
PPP Ústí nad Orlicí	Mgr. Markéta Sychrová	Královéhradecká 513 562 01 Ústí nad Orlicí tel. 777 914 460 info@pppuo.cz
PPP Ústí nad Orlicí, pobočka Moravská Třebová	Mgr. Vlasta Tvrdíková	Svitavská 11 571 01 Moravská Třebová tel. 775 575 483 info-svitavy@pppuo.cz
OSPOD Moravská Třebová	Mgr. Marie Hrazděrová, DiS.	Olomoucká 2 571 01 Moravská Třebová tel. 739 485 032 mhrazderova@mtrebova.cz
OSPOD Moravská Třebová (kurátor)	Mgr. Daniela Němcová	Olomoucká 2 571 01 Moravská Třebová tel. 731 699 098 dnemcova@mtrebova.cz
Koordinátorka prevence kriminality MěÚ Moravská Třebová	Bc. Ivana Kelčová, DiS.	T. G. Masaryka 29 571 01 Moravská Třebová tel. 461 353 162 ikelcova@mtrebova.cz
SVP Alfa	Mgr. et Bc. Vlasta Pechancová	Purkyňova 284/1 568 02 Svitavy tel. 739324578 vlasta.pechancova@svpalfa.cz

Dětská a dorostová psychiatrie	MUDr. Eva Čápková	U Husova sboru 2012 530 02 Pardubice tel. 466 611 422 ordinace@dpap.cz
ACET ČR z.s	Mgr. František Krampota	Čs. Armády 492 537 01 Chrudim tel. 733 121 953 acet.cz@gmail.com
LAXUS , z. ú.	Mgr. Kateřina Kábelová	Jana Palacha 1552 530 02 Pardubice tel. 734 316 540 kabelova@laxus.cz
Krajský školský koordinátor prevence	Mgr. Renata Černíková	Komenského nám. 125 532 11 Pardubice tel. 466 026 240 renata.cernikova@pardubickykraj.cz
Policie ČR	por. Bc. Ondřej Zeman	Purkyňova 1907/2 568 14 Svitavy tel. 601 313 886 sy.tisk@pcr.cz

PŘÍLOHA Č. 3

**ZÁKLADNÍ ŠKOLA MORAVSKÁ TŘEBOVÁ
KOSTELNÍ NÁMĚSTÍ 21, OKR. SVITAVY**

KRIZOVÝ PLÁN

„ CO DĚLAT, KDYŽ...“

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ŠMP	školní metodik prevence
ŘŠ	ředitel školy
TU	třídní učitel
VK	výchovná komise
OSPOD	orgán sociálně – právní ochrany dětí

„CO DĚLAT, KDYŽ...“ máte podezření na ŠIKANU

- Informujete **ŠMP**
- **ŠMP** zajistí další šetření
  - provede postupně rozhovor s obětí, svědky a agresory nebo o šetření požádá odborníka – specialistu
  - z rozhovoru provádí zápis
  - o výsledcích šetření informuje **ŘŠ**
- **ŘŠ** pozve prokazatelným způsobem (nejlépe doporučeným dopisem) zákonné zástupce agresora do školy k pohovoru s **VK**
- **VK** dohodne společně se zákonnými zástupci žáka další postup
- **ŠMP** provede zápis z **VK**
- **ŘŠ** udělí agresorovi kázeňské opatření v souladu se školním řádem
- **ŘŠ** pozve doporučeným dopisem zákonné zástupce oběti do školy k pohovoru s **VK**
- **VK** dohodne společně se zákonnými zástupci žáka další postup
- **ŠMP** provede zápis z **VK**
- **ŘŠ** informuje Policii ČR, došlo-li k závažnějšímu případu šikanování

„CO DĚLAT, KDYŽ...“ má žák neomluvenou absenci

1. Neomluvená absence do 10 hodin (1 den)

- **TU** pozve prokazatelným způsobem (nejlépe doporučeným dopisem) zákonné zástupce žáka k pohovoru do školy
- **TU** upozorní zákonné zástupce žáka na povinnost stanovenou zákonem § 22, odst. 3, zákon č. 561/2004 – „zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků jsou povinni zajistit, aby dítě a žák docházel řádně do školy nebo školského zařízení“, § 31, odst. 2, zákon č. 200/1990 – „přestupku se dopustí ten, kdo zanedbává péči o povinnou školní docházku žáka“, § 22, odst. 1, zákon č. 561/2004 – „žáci a studenti jsou povinni řádně docházet do školy a školského zařízení a řádně se vzdělávat“
- **TU** seznámí zákonné zástupce žáka s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené absence, dohodnou se společně na dalším postupu
- **TU** provede z pohovoru zápis a v kopii jej předá zákonným zástupcům žáka
- **TU** předá zápis **ŠMP**
- **TU** udělí žákovi kázeňské opatření v souladu se školním řádem

2. Neomluvená absence nad 10 hodin

- **TU** informuje **ŘŠ** a **ŠMP**
- **ŘŠ** pozve prokazatelným způsobem (nejlépe doporučeným dopisem) zákonné zástupce žáka do školy k pohovoru s **VK**
- **VK** dohodne společně se zákonnými zástupci žáka další postup
- **ŠMP** provede zápis z **VK**
- **ŘŠ** udělí žákovi kázeňské opatření v souladu se školním řádem

3. Neomluvená absence nad 25 hodin

- **TU** informuje **ŘŠ** a **ŠMP**
- **ŘŠ** pozve prokazatelným způsobem (nejlépe doporučeným dopisem) zákonné zástupce žáka do školy k pohovoru s **VK**
- **VK** dohodne společně se zákonnými zástupci žáka další postup

- **ŠMP** provede zápis z **VK**
- **ŘŠ** udělí žákovi kázeňské opatření v souladu se školním řádem
- **ŘŠ** informuje **OSPOD**

„CO DĚLAT, KDYŽ...“ žák kouří v prostorách školy nebo na školní akci

- Zabránit v další konzumaci

1. Žák je přistižen poprvé

- Informujete **TU**
- **TU** provede stručný záznam s vyjádřením žáka (od koho má...)
- **TU** udělí žákovi kázeňské opatření v souladu se školním řádem
- **TU** informuje **ŠMP**, ten si založí zápis
- **TU** informuje zákonné zástupce

2. Žák je přistižen opakovaně

- Informujete **TU**
- **TU** informuje **ŠMP**
- **ŠMP** provede stručný záznam s vyjádřením žáka
- **ŘŠ** pozve prokazatelným způsobem (nejlépe doporučeným dopisem) zákonné zástupce žáka do školy k pohovoru s **VK**
- **VK** dohodne společně se zákonnými zástupci žáka další postup
- **ŠMP** provede zápis z **VK**
- **ŘŠ** udělí žákovi kázeňské opatření v souladu se školním řádem
- **ŘŠ** v závažných případech (věk, chování..., opakování, nespolupracující zákonní zástupci) oznámí skutečnost **OSPODu**

„CO DĚLAT, KDYŽ...“ je žák přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo na školní akci

- Alkohol odeberete, zabráníte v další konzumaci
- Pokud je zřejmá intoxikace, voláte záchrannou službu
- Informujete **ŠMP, vedení školy**
- **ŠMP** provede stručný záznam s vyjádřením žáka (odkud, od koho má alkohol)
- **ŠMP** informuje vedení školy
- **ŘŠ** informuje zákonné zástupce žáka (odevzdá jim danou látku)
- V případě, že se daná situace opakuje a zákonní zástupci žáka nespolupracují, informuje **ŘŠ OSPOD**
- **ŘŠ** pozve prokazatelným způsobem (nejlépe doporučeným dopisem) zákonné zástupce žáka do školy k pohovoru s **VK**
- **VK** dohodne společně se zákonnými zástupci žáka další postup
- **ŠMP** provede zápis z **VK**
- **ŘŠ** udělí žákovi kázeňské opatření v souladu se školním řádem

„CO DĚLAT, KDYŽ...“ je žák ve škole pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky

- Především musíte zajistit bezpečnost žáka i ostatních
- Pokud je zřejmá intoxikace nebo na ní máte podezření, volejte záchrannou službu. Popište pouze příznaky, neříkejte, co si myslíte, že mu je, nejste kompetentní k tomu, abyste stanovovali diagnózu.
- Informujte **ŠMP**
- **ŠMP** provede stručný záznam s vyjádřením žáka
- **ŘŠ** pozve prokazatelným způsobem (nejlépe doporučeným dopisem) zákonné zástupce žáka k pohovoru s **VK**
- **VK** dohodne společně se zákonnými zástupci žáka další postup
- **ŠMP** provede zápis z **VK**
- **ŘŠ** udělí žákovi kázeňské opatření v souladu se školním řádem
- Pokud zákonní zástupci žáka nespolupracují, oznámí **ŘŠ** skutečnost **OSPODu**
- V žádném případě nesmíte u žáka provádět osobní prohlídku!

„CO DĚLAT, KDYŽ...“ byl u žáka nalezen alkohol nebo tabákové výrobky

- Danou látku nikdy netestujte
- Při podezření na intoxikaci přivolejte záchrannou službu a danou látku jí předejte
- Informujte **ŠMP**
- **ŠMP** provede stručný záznam s vyjádřením žáka
- **ŘŠ** informuje zákonné zástupce žáka, odevzdá jim danou látku
- **ŘŠ** pozve prokazatelným způsobem (nejlépe doporučeným dopisem) zákonné zástupce žáka k pohovoru s **VK**
- **VK** dohodne společně se zákonnými zástupci žáka další postup
- **ŠMP** provede zápis z **VK**
- **ŘŠ** udělí žákovi kázeňské opatření v souladu se školním řádem
- Pokud zákonní zástupci žáka nespolupracují nebo se situace opakuje, oznámí **ŘŠ** skutečnost **OSPODu**

„CO DĚLAT, KDYŽ...“ se žák svěří s užíváním návykových látek

- Nevyhýbejte se rozhovoru s žákem, nabídněte mu radu a pomoc
- Neslibujte mu, že nebudete nikoho informovat
- Informujte ŠMP
- ŠMP se obrátí na relevantní služby a informuje ŘŠ
- ŘŠ informuje s vědomím žáka jeho zákonné zástupce

„CO DĚLAT, KDYŽ...“ rodič žáka hledá ve škole radu, jak řešit problémy s návykovými látkami

- Informujte ŠMP
- ŠMP poskytne rodiči informace o dostupných službách
- ŠMP se domluví s rodičem žáka na společných krocích a informuje o nich s vědomím rodiče ŘŠ

„CO DĚLAT, KDYŽ...“ zjistíte, že se žák sebepoškozuje

- Informujte ŠMP
- ŠMP provede stručný záznam s vyjádřením žáka
- ŠMP informuje ŘŠ
- V případě přímého rizika závažného ublížení či ohrožení života ŘŠ kontaktuje psychiatrické oddělení nebo záchrannou službu
- Pokud žák není aktuálně ohrožen závažným sebezraněním, osloví ŠMP zákonné zástupce žáka a předá jim kontakty na dostupné psychiatrické či psychologické ambulance či krizová centra, která mohou dále pomoci situaci řešit.
- ŠMP se domluví se zákonnými zástupci žáka na společných krocích a informuje o nich ŘŠ

„CO DĚLAT, KDYŽ...“ máte u žáka podezření na poruchu příjmu potravy

- Informujte ŠMP
- ŠMP provede stručný záznam s vyjádřením žáka
- ŠMP informuje ŘŠ
- ŠMP osloví zákonné zástupce žáka a předá jim kontakty na dostupné psychiatrické či psychologické ambulance či krizová centra, která mohou dále pomoci situaci řešit.
- ŠMP se domluví se zákonnými zástupci žáka na společných krocích a informuje o nich ŘŠ
- Když dítě výrazněji zhubne, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací (stačí informace od vrstevníků) informuje ŘŠ pediatra

„CO DĚLAT, KDYŽ...“ KRÁDEŽ

- Informujete ihned **TU** nebo **vedení školy**
- **TU** provede neprodleně stručný zápis s vyjádřením poškozeného a poté bezodkladně informuje **ŘŠ** a **ŠMP**
- **TU** předá zápis **ŠMP**
- **ŘŠ** věc ohlásí **Policii ČR**
- Pokud je znám pachatel, ohlásí **ŘŠ** krádež na **OSPOD**

„CO DĚLAT, KDYŽ...“ VANDALISMUS

- Vyhotovte záznam a informujte **ŘŠ** a **ŠMP**
- **ŠMP** provede šetření a pokusí se odhalit viníka
- Pokud je znám viník, může na něm nebo na jeho zákonných zástupcích škola vymáhat náhradu škody

PŘÍLOHA Č. 4

**ZÁKLADNÍ ŠKOLA MORAVSKÁ TŘEBOVÁ
KOSTELNÍ NÁMĚSTÍ 21, OKR. SVITAVY**

ŠKOLNÍ PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

1. ÚVOD

Škola má ze zákona jednoznačnou odpovědnost za vytváření a udržování bezpečného prostředí, za ochranu žáků a jejich zdraví a za předcházení vzniku jakýchkoli forem rizikového chování na škole, tedy i šikany. Ředitel školy má zároveň odpovědnost za zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví pro své zaměstnance, tedy také za prevenci šikany zaměřené na učitele.

Cílem programu je vytvořit ve škole prostředí, kde se žáci cítí bezpečně, sami se podílí na budování přátelských vztahů, podporují spolupráci jak mezi žáky, tak učiteli a kde k nežádoucímu chování zaujímají odmítavý postoj.

2. CHARAKTERISTIKA ŠIKANY

Šikana

- Agresivní chování ze strany žáka/ů vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se v čase opakuje (nikoli nutně) a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně a/nebo v případě šikany učitele také profesionálně. Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepřijemností útoku pro oběť a samoúčelností agrese.

Držení situace v tajnosti

- většina obětí šikany a svědků se snaží situaci udržet co nejdéle v tajnosti, bojí se někomu svěřit
- důsledkem může být podcenění závažnosti a rozsahu výskytu šikany nebo obtížné nalezení útočníků

Důvod / obsah šikany

- jakákoli odlišnost žáka nebo pedagoga, např. fyzická zdatnost, vzhled, hmotnost, barva pleti, tělesná neobratnost, jazyková/komunikační bariéra
- inteligence – snížení rozumových schopností, nebo naopak nadání

- socio-ekonomická odlišnost
- etnicita (v ČR nejčastější anticiganismus), rasová nebo národnostní příslušnost
- náboženské vyznání nebo víra
- sexuální orientace (nejčastěji proti homosexuálům) apod.

3. PODOBY ŠIKANY

Přímá šikana – může mít podobu:

- fyzickou (např. bití, plivání, tahání za vlasy)
- verbální (např. vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, národnosti, etnicitě, náboženství nebo sexualitě, výhrůžky, násilné a manipulativní příkazy)
- neverbální (např. urážlivá gesta a zvuky, zírání, používání zastrašujících nebo výhrůžných výrazů ve tváři, nebo v řeči těla, ničení/schovávání/kradení věcí nebo učebních pomůcek)

Nepřímá šikana

- cílem je způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti
- útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr nemá
- hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo
- většinou nefyzická (záměrná ignorace nebo izolování žáka nebo učitele, rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení – u učitele, ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepříjemné sexuální provokace)
- v některých případech může být, ale také třetí strana manipulována do situace, kdy má zapříčinit fyzické ublížení

Kyberšikana

- elektronická šikana (př. zakládání falešných profilů na jméno žáka, učitele s dehonestujícím obsahem, prezentace ponižujících videí na portálech, jako je

youtube.com, facebook.com, prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhružných koláží s tváří žáka nebo učitele či příslušníků jeho rodiny, výhružné SMS nebo e-maily apod.)

- oproti šikaně má mnohem větší dosah (svědkem nebo útočníkem může být i několik desítek tisíc lidí)
- často doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany (důležité prověřit souvislosti)

4. HRANICE, KTERÁ ODLIŠUJE ŠIKANOVÁNÍ OD ŠKÁDLENÍ NEBO AGRESE

- za šikanování se nepovažuje škádlení nebo agrese, které nemají znaky šikanování
- pokud se žák škádlení nebo agresí neumí nebo nemůže bránit, cítí se bezradný a bezmocný, a přesto škádlení nebo agrese pokračuje, pak toto chování přerůstá v šikanu
- cítí-li pedagog, že není v jeho moci zastavit zlobení a nerespektování žáků, toto chování se stává vědomým, záměrným, úmyslným, pedagog se cítí bezbranně, ztrácí autoritu a poměr sil v rolích žák x pedagog se obrací – pak toto chování přerůstá v šikanu

5. STÁDIA ŠIKANOVÁNÍ (KOLÁŘ, 2011)

První stadium: Zrod ostrakismu

- Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

- V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity, například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese. Stupňování agrese může být dáno také neřešením předchozí situace.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

- Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Třída ví, o koho jde. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“. Většinou platí mezi ostatními žáky názor - „raději on, než já“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

- Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. Platí „Buď jsi s námi, nebo proti nám.“ U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

- Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které pro přehlednost můžeme označit jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná. Ve čtvrtém a pátém stadiu hrozí reálné riziko prorůstání parastruktury šikany do oficiální školní struktury. Stává se to v případech, kdy iniciátor šikanování je sociometrickou hvězdou. Je žákem s výborným prospěchem, má kultivované chování a ochotně pomáhá pedagogovi plnit jeho úkoly.

Zvláštnosti u psychických šikan

- U psychických šikan zůstává princip stadií nezměněn. Nicméně jejich podoba je jiná. V popředí je nepřímá a přímá verbální agrese čili psychické násilí. Často se zraňuje „jen“ slovem a izolací. Rozdíl je pouze v tom, že se nestupňuje násilí fyzické, ale psychické. Krutost psychického násilí si však v ničem nezadá s nejbrutálnější fyzickou agresí.

6. PŘÍMÉ A NEPŘÍMÉ VAROVNÉ SIGNÁLY ŠIKANOVÁNÍ

Přímé varovné signály šikanování

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty, např. z důvodu etnicity, sexuální orientace, náboženského vyznání apod.
- kritika žáka, zejm. pronášené nepřátelským, nenávistným, pohrdavým tónem
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil
- příkazy od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem
- žák se podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů, nucení k spoluúčasti
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmlouvání učitelům apod.

Nepřímé varovné signály šikanování

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními
- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči
- je uzavřený
- náhlé zhoršení školního prospěchu
- poškozené, znečištěné věci
- zašpiněný nebo poškozený oděv
- stále postrádá nějaké své věci
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit

Zákonní zástupci žáků by si měli všimnout především těchto možných signálů šikanování:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem
- nechce jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo), dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach
- ztráta chuti k jídlu
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o odvoz autem
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu)
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu např. "Nechte mě!"
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad
- zmínky o možné sebevraždě
- odmítá svěřit se s tím, co ho trápí
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, projevuje i zlobu vůči rodičům
- dítě si stěžuje na neurčitě bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma, své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- dítě se vyhýbá docházce do školy
- dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku

7. KRIZOVÝ PLÁN ŘEŠENÍ ŠIKANY

Postup při odhalení šikany / podezření na šikanu:

- Informovat ŠMP

- Školní poradenské pracoviště se domluví na dalších krocích. Každý případ je specifický a musí být zváženy všechny okolnosti případu, nutná ochrana informací (ŠMP, výchovný poradce, TU, ŘŠ). Je třeba vyvarovat se „rychlému“ a nepromyšlenému řešení, toto jednání by mohlo ublížit.
- Zjistit vše potřebné o dané situaci, zorientovat se, určit stádium šikany (ŠMP). U závažných případů přizvat odborníky ze SVP, PPP, event. předat Policii ČR

Postup vyšetřování:

- **Rozhovor s obětí**
  - v soukromí (ne před třídou ani nikým z žáků)
  - ujistit oběť o bezpečí, ochraně informací a vyřešení situace
  - provede ŠMP
  - nechat oběť mluvit, pak pokládat otevřené otázky, vše zapsat

- **Nalezení svědků**
  - kdo na šikanu upozornil; spolužák kamarád; učitelé
  - rozhovory ŠMP se svědky (individuálně, ujistit o ochraně informací, zajištění bezpečí; nejprve nechat svědky otevřeně o situaci promluvit, pak se teprve doptávat, vše písemně zaznamenávat; př. otázek: Kdo je obětí a kdo agresorem? Kolik jich je? Kdo je iniciátorem? Kdo je aktivním účastníkem? Co, kdy a kde dělali agresori obětem? Jak dlouho to trvá?)

- **Rozhovor s agresorem**
  - u rozhovoru musí být minimálně 2 dospělí
  - agresor by neměl tušit, že se něco vyšetřuje = zaskočit ho, nedopřát mu čas na přípravu výmluvy
  - agresor nesmí zjistit, co nám, kdo řekl
  - rozhovor (nechat agresora souvisle povídat – zaplete se do vlastní lži; vyžadovat vysvětlení rozporů v jeho monologu; sledovat verbální i neverbální projevy, tón hlasu...)
  - pokud je agresorů více, mluvit s každým zvlášť, neumožnit domluvu na výpovědi, najít nejslabšího a toho „přitlačit ke zdi“

- Schůzka Školního poradenského pracoviště
  - případ projednat, rozhodnout o opatřeních (ve vztahu k oběti, agresorovi, třídě)

- Schůzka se zákonnými zástupci agresorů
  - seznámit je s navrženými opatřeními, požádat o spolupráci
  - o průběhu sepsat zápis, který podepíší všichni zúčastnění

- Schůzka se zákonnými zástupci oběti
  - ne ve stejnou dobu jako rodiče agresora
  - stanovit opatření a další kroky
  - o průběhu sepsat zápis, který podepíší všichni zúčastnění

- TU a ŠMP vše projednají se třídou, informují žáky o potrestání viníků, ujistí třídu, že takové chování je nepřípustné

Postup při výbuchu skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídní lynčování

- Překonat šok pedagoga a bezprostředně zachránit oběť
  - zastavit skupinové násilí

- Přivolat pedagogy z vedlejších tříd
  - odvést oběť ze třídy, vše oznámit vedení
  - ve třídě s agresory zůstává kolega z vedlejší třídy = musí zde být dozor
  - ve vedlejší třídě pověřit žáka třídy, aby „dozoroval“ ve třídě

- Zabránit domluvě agresorů na výpovědi
  - dozorující učitel ve třídě s agresory žákům nedovolí komunikovat mezi sebou, nebo je třída rozdělena do skupinek a ty se s učiteli rozmístí do volných učeben

- Pomoc a podpora oběti
  - při zranění přivolat lékařskou pomoc a co nejdříve informovat rodiče oběti

- není-li oběť zraněna, poskytneme psychickou pomoc, navodíme pocit bezpečí a opatrně zjišťujeme, co se stalo (jak, kdo.)
- Nahlášení případu na policii (ŘŠ)
  - musí být nahlášeno, jedná se o trestný čin
- Vlastní vyšetřování (ŠMP)
  - vyšetřování musí proběhnout ještě v ten den (jinak by se mohli agresori domluvit a zastražit svědky)
  - nejdřív rozhovor s obětí
  - pak rozhovor se svědky – individuálně
  - nakonec rozhovor s agresory – individuálně
  - nikdy nesmí dojít ke konfrontaci oběti a svědků

Při řešení by se škola měla vyvarovat těchto nevhodných postupů:

- přehlížení, bagatelizace agresivního nebo násilného chování
- odkazování na to, aby si oběť svoji situaci řešila sama, „postavila se jí“
- nucení žáků, aby veřejně řekli, co viděli nebo se veřejně ihned na místě omlouvali
- vedení rozhovoru s žákem o situaci před ostatními žáky, vedení rozhovorů žáků zapojených do šikany společně
- nedostatečného vyhodnocení závažnosti problému a z toho plynoucí volby neadekvátních postupů nebo nepřiměřeného trestu
- emotivního řešení problému (k řešení problému je třeba přistupovat věcně)
- agresivního řešení problému (např. násilím)
- příliš autoritativního řešení (např. zastrašováním nebo vyhrožováním), což může vést spíše ke zhoršení situace, případně ke skrytějším formám šikany, nebo i k jinému rizikovému jednání
- předjímání recidivy útočnicka
- řešení i méně závažného rizikového chování v součinnosti s policií (zbytečná kriminalizace útočnicka)
- automatického obviňování oběti (sekundární viktimizace)
- vyhýbání se problematickým aktivitám jako zdrojům budoucí šikany

8. ŠIKANÁ ZAMĚŘENÁ NA UČITELE

- týká se všech členů školy
- není pouze výsledkem osobnostních charakteristik učitele nebo jeho sociálních či pedagogických kompetencí
- odpovědnost za prevenci a řešení šikany nese vedení školy, potažmo také zřizovatel
- dojde k narušení rolí (učitel × žák) a žák se dostane do pozice větší moci než pedagog
- nejčastěji se odehrává ve škole, může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorách, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru
- šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti
- je zapotřebí, aby škola vytvořila bezpečné prostředí a atmosféru důvěry, ve kterém bude tento druh rizika – šikana učitele – uznán a budou nastaveny mechanismy a postupy (krizový plán) k ochraně pedagogů a k účinné prevenci a řešení takového chování, se kterými budou všichni žáci, pedagogové a zákonní zástupci seznámeni

Specifika pro prevenci šikany zaměřené na učitele

- celoškolní přístup – dobré sociální klima, škola připouští riziko výskytu šikany učitele ve škole, otevřeně takové chování odmítá a realizuje prevenci, případně intervenci
- vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů
- škola má jasně stanovený způsob, jakým mají pedagogové podezření na šikanu své osoby nebo kolegy, nebo oznámení o šikaně podat, jak s tím bude nakládáno
- pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě; na konflikt nebo nerespektování reaguje včas, pracuje s pravidly v chování; vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontací ze strany žáka před celou třídou, usměrňuje řešení na individuální konzultaci; vyhýbá se konfrontačnímu tónu

- pedagog posiluje zapojení žáků do výuky, činí výuku pro žáky zajímavou, propojuje výuku s běžným životem a potřebami žáků; jeho výklad a očekávání jsou pro žáky srozumitelné, odpovídají obtížnosti, kterou mohou zvládnout apod.
- pedagog očekává úspěch u všech žáků a podporuje je, dává žákům zpětnou vazbu k tomu, co udělali dobře, staví na silných stránkách žáků
- pedagog nezpůsobuje ponížení nebo zesměšnění žáka před třídou; při hodnocení žáka zachovává jeho důstojnost
- všímá si změn v náladě, emocích a v chování žáků a včas na ně reaguje
- problémy neřeší sám, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, případně s vedením školy
- všímá si prosociálního a kooperativního chování žáků a oceňuje je; podporuje kooperaci mezi žáky a prostředím, kde se každý žák cítí přijatý

Zásady řešení šikany zaměřené na učitele

- pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v pozici oběti, která by neměla zůstat v situaci sama, ale měla by vyhledat pomoc ostatních
- škola podporuje své pedagogy k vyhledání pomoci, zajišťuje bezpečí pro pedagoga a řeší vzniklou situaci se žáky, rodiči a ostatními pedagogy
- škola musí mít připravený krizový plán, ve kterém bude specifikováno, jak se v situaci naplnění tohoto rizika zachová, jakou roli a možnosti řešení krizové situace má sám pedagog, jakou roli vedení školy, školní poradenské pracoviště apod.
- v případě bezprostředního ohrožení pedagoga žákem/žáky se pedagog řídí krizovým plánem školy
- pokud je krizový plán nedostatečný, zajistí si pedagog pro sebe bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě vyžaduje-li to situace
- je zapotřebí, aby pedagog sám, kolegové i vedení školy porozuměli tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku a zážitek může být bolestným i pro svědky (kolegy nebo žáky ve třídě) - je zapotřebí dovolit si čas na zpracování šoku, neobviňovat se, vyhledat pro sebe sociální podporu od kolegů, přátel, rodiny, monitorovat u sebe znaky stresu, které se mohou objevit i později (např. problémy

se spánkem, pozorností, úzkostí, zvýšená citlivost, nechut' k jídlu nebo naopak)
a případně vyhledat pro sebe odbornou pomoc

- šikana pedagoga bývá často spojena s šikanou mezi žáky – škola zajistí posouzení sociálních vztahů ve třídě a na základě výsledků nastaví odpovídající řešení
- pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě (jedná se o program selektivní nebo indikované primární prevence, nikoli všeobecné prevence)
- je potřeba, aby po takové situaci škola revidovala mechanismy a postupy (krizový plán), aby bylo zřejmé, jak zacházet s případnými podobnými situacemi v budoucnu
- v případě, že je pedagog nespokojený s řešením situace ze strany vedení školy, může se obrátit na příslušný inspektorát práce

9. KRIZOVÝ PLÁN PRO ŘEŠENÍ ŠIKANY ZAMĚŘENÉ NA UČITELE

- Informovat ŠMP a vedení školy
- Školní poradenské pracoviště se domluví na dalších krocích. Každý případ je specifický a musí být zváženy všechny okolnosti případu, nutná ochrana informací. Nelze „oznámit“ stížnosti oběti ve třídě, postup při řešení musí být promyšlený a efektivní
- Zjistit vše potřebné o dané situaci, zorientovat se, určit stádium šikany (ŠMP). U závažných případů přizvat odborníky ze SVP, PPP, event. předat Policii ČR

Postup vyšetřování:

- Rozhovor s obětí
  - v soukromí (ne před třídou ani nikým z žáků, kolegů)
  - ujistit oběť o bezpečí, ochraně informací a vyřešení situace
  - provede ŠMP
  - nechat oběť mluvit, pak pokládat otevřené otázky, vše zapsat
- Nalezení svědků
  - kdo na šikanu upozornil; učitelé; žáci

- rozhovory ŠMP se svědky (individuálně, ujistit o ochraně informací, zajištění bezpečí; nejprve nechat svědky otevřeně o situaci promluvit, pak se teprve doptávat, vše písemně zaznamenávat; př. otázek: Kdo je obětí a kdo agresorem? Kolik jich je? Kdo je iniciátorem? Kdo je aktivním účastníkem? Co, kdy a kde dělali agresori oběti? Jak dlouho to trvá?)
- Rozhovor s agresorem
  - u rozhovoru bude výchovná komise
  - agresor by neměl tušit, že se něco vyšetřuje = zaskočit ho, nedopřát mu čas na přípravu výmluvy
  - agresor nesmí zjistit, co nám, kdo řekl
  - rozhovor (nechat agresora souvisle povídat – zaplete se do vlastní lži; vyžadovat vysvětlení rozporů v jeho monologu; sledovat verbální i neverbální projevy, tón hlasu...)
  - pokud je agresorů více, mluvit s každým zvlášť, neumožnit domluvu na výpovědi, najít nejslabšího a toho „přitlačit ke zdi“
- Schůzka Školního poradenského pracoviště
  - případ projednat, rozhodnout o opatřeních (ve vztahu k oběti, agresorovi, třídě)
- Informace jsou předány pedagogickému sboru na mimořádné schůzce / poradě. Jsou vyzváni k sociální podpoře oběti, kolegiální pomoci, zachytávání signálů od agresorů, svědků a monitorování situace ve škole.
- Schůzka se zákonnými zástupci agresorů
  - seznámit je s navrženými opatřeními, požádat o spolupráci
  - o průběhu sepsat zápis, který podepíší všichni zúčastnění
- TU, ŠMP a vedení školy vše projednají se třídou, informují žáky o potrestání viníků, ujistí třídu, že takové chování je nepřijatelné
  - nastavení jasných pravidel v rámci rolí žák x učitel a v rámci chování

- Oběť v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc. Pokud je situace opravdu závažná, může dojít k výměně vyučujících (zamezení přímého kontaktu oběti s agresory).
- Ve třídě, kde k popsané situaci došlo, proběhne speciální intervenční program pro žáky.
- Třída jako celek je pod neustálým dohledem, situace zde a další vývoj je sledován

Pokud dojde k závažnému fyzickému nebo jinému ataku ve vyučování:

- vyučující okamžitě přivolá pomoc kolegů z vedlejších tříd
- kolegové zajistí izolaci agresora od učitele, spolužáků
- neprodleně nahlásit událost vedení školy, přivolání policie, záchranné služby
- zajištění dozoru ve třídách, především ve třídě s incidentem, popř. suplování do dalších hodin (vedení školy, jiní volní pedagogové)
- oběť v péči kolegy, v bezpečí mimo dosah agresorů
- pokud nehrozí nebezpečí – rozhovor s obětí ohledně události a dále dle pokynů Policie či dle krizového plánu; rozhovory ale musí proběhnout a být ukončeny v ten samý den

10. NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ AGRESORŮ

Dle materiálu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy: „Využití právních opatření při řešení problémového chování žáků na školách“ a metodického dokumentu „Poznámky k možnostem právního řešení problematiky šikany ve školách“ jsou k dispozici tyto možnosti:

- výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy)

- individuální výchovný plán agresora
- snížení známky z chování
- doporučení rodičům, aby dobrovolně umístili žáka do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučení realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu
- podání návrhu orgánu sociálně-právní ochrany dětí k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu

11. OCHRANNÝ REŽIM

Ve škole jsou pevně stanoveny dozory pedagogů nad žáky (ráno při vstupu do školy, o přestávkách, při odchodu žáků u šaten). Plnění dozorů je pravidelně kontrolováno vedením školy.

Školní řád pak obsahuje veškerá ustanovení v oblasti zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků, včetně sankcí. Žádné chování nesoucí prvky šikany nebude tolerováno a bude neprodleně řešeno, včetně uložení sankcí. Zvláště jsou také v řádu stanovena pravidla pro užívání mobilních telefonů a jiných ICT.

12. ŠKOLNÍ PORADENSKÉ SLUŽBY

Pro žáky a jejich zákonné zástupce je k dispozici školní poradenské pracoviště, jehož součástí jsou výchovný poradce, metodik prevence, speciální pedagog a vedení školy.

ŠMP

- připravuje preventivní program školy, koordinuje jeho plnění, podílí se na aktivitách/akcích preventivního charakteru, evaluace
- metodicky vede a podporuje pedagogy
- vyhledává aktuální, vhodné programy pro žáky
- předává aktuální informace pedagogům (porady, nástěnka, školní email)
- spolupracuje s odbornými poradenskými pracovišti, rodiči, žáky
- vede dokumentaci o jeho činnosti

Výchovný poradce

- spolupracuje s PPP Ústí nad Orlicí, vede evidenci vyšetřených a integrovaných žáků
- zajišťuje všechny náležitosti související s volbou povolání
- projednává výchovné problémy s rodiči, žáky, pedagogy
- ve spolupráci s ŠMP sleduje a podchycuje projevy rizikového chování

Vedení školy

- jmenuje školního metodika prevence
- zodpovídá za sestavení preventivního programu a jeho realizaci
- zabezpečí poskytování poradenských služeb ve škole
- podílí se na řešení problémů v rámci výskytu rizikového chování
- podpora všech pedagogických pracovníků podílejících se na plnění minimálního preventivního programu

Třídní učitel

- mapuje klima třídy, zachycuje varovné signály
- spolu s žáky vytváří pravidla třídy, vytváří bezpečné prostředí
- podporuje rozvoj sociálních vztahů žáků, pracuje s třídním kolektivem

13. SPOLUPRÁCE S RODIČI

Pokud zákonní zástupci žádají ve škole pomoc, pedagog nereaguje nedůvěřivě či obranně. Nezlehčuje situaci, rodiče nechá mluvit a v klidu je vyslechne. Doptá se na potřebné informace a popsanou situaci dále řeší dle potřeby se školním metodikem prevence a vedením školy.

V případě výskytu šikany ve třídě jsou pozváni rodiče jednotlivých žáků do školy, kde

celou záležitost projedná školní poradenské pracoviště. Poté je svolána mimořádná třídní schůzka, kde jsou rodiče všech žáků seznámeni s výsledky šetření a dalšími nápravnými kroky a opatřeními.

14. SPOLUPRÁCE SE SPECIALIZOVANÝMI INSTITUCEMI

- Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy nebo školského zařízení, školního metodika prevence, výchovného poradce nebo zástupce školy s dalšími institucemi a orgány. Zejména:
  - s pedagogicko-psychologickou poradnou Ústí nad Orlicí a střediskem výchovné péče Alfa ve Svitavách
  - s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie
  - s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou)
  - s organizacemi specializujícími se na prevenci a řešení šikany

- Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění), oznámí ředitel školy tuto skutečnost Policii ČR.

- Ředitel školy oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, ředitel školy zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu.